

MASOVNA POJAVA *HELICOVERPA ARMIGERA* (HÜBNER, 1808) TOKOM 2008. GODINE I NJENO SUZBIJANJE

D. Vajgand, Z. Gavrilović, E. Onć Jovanović *

Izvod: Topli vremenski uslovi su tokom 2008. godine prouzrokovali masovnu pojavu *Helicoverpa armigera* u Srbiji. U poređenju sa predhodnim godinama ovo je druga godina po masovnosti leptira ove vrste, a time i pojave šteta od gusenica na gajenim biljkama. Kao osnova za uspešno suzbijanje ove sovice poslužilo je praćenje brojnosti leptira na lokalitetima Sombor, Čelarevo i Padinska skela. Suzbijanje je vršeno kada je brojnost jaja prešla prag štetnosti, ali je zbog produženog leta bilo neophodno ponavljati tretmane. Za suzbijanje korišteni su piretroidi, hlorpirifos i indoksakarb. Svi korišteni insekticidi su ispoljili dobru efikasnost.

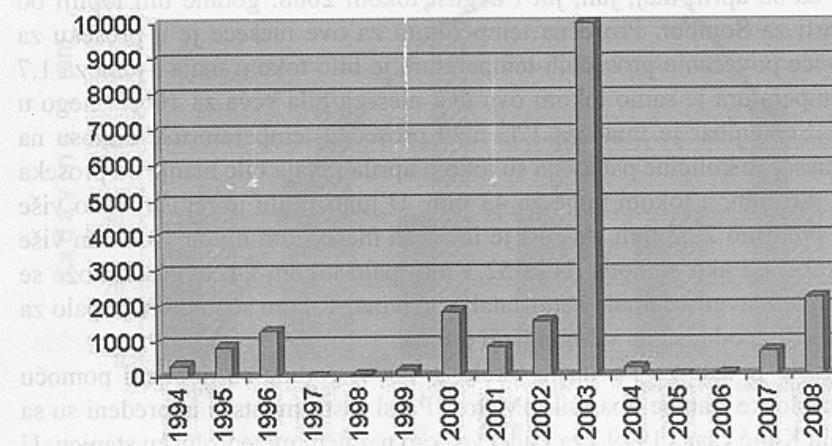
Ključne reči: *Helicoverpa armigera*, dinamika leta, Noctuidae

Uvod

Kada se prenamnoži, vrsta *Helicoverpa armigera* može da napravi velike štete na gajenim biljkama. Od 1994. godine zabeleženo je osam godina sa velikom brojnošću ove vrste. Najveća brojnost i štete su registrovane tokom 2003. godine (Slika 1.), kada je na svetlosnoj klopci registrovano ukupno 10027 leptira.

Sl. 1. Brojnost leptira *Helicoverpa armigera* po godinama na svetlosnoj klopcu u Somboru

Number of butterfly *Helicoverpa armigera* by the years in light trap in Sombor

* Mr Vajgand Dragan., Agroprotekt doo Sombor; Gavrilović Zlata, dipl. inž., Eleonora Onć Jovanović, dipl. inž., Institut PKB Agroekonomik, Padinska Skela - Beograd.

MASS APPEARING *HELICOVERPA ARMIGERA* (HÜBNER, 1808) DURING 2008 YEAR AND PEST CONTROL

D. Vajgand, Z. Gavrilović, E. Onć Jovanović *

Summary

Hot climate conditions during 2008. year caused mass appearing *Helicoverpa armigera* in Serbia. Comparing with previously years, this is the second year by mass number butterflies of this kind, and therefore, by the damage from caterpillar on crop plant. As basic for successfull pest control, is used tracking number of butterfly on sites Sombor, Celarevo i Padinska Skela. Pest control was operated when number of eggs overlapped step of harmfulness, but because of extended flight, it was necessarily to repeat tretman. For pest control, are used pyrethroids, chlorpirifos and indoxacarb. All used insecticide manifested well effectiveness.

Key words: *Helicoverpa armigera*, dinamic of flight, Noctui

U Leskovcu, krajem vatre za tradicionalno površinsko područje, kupus se gaji na oko 1.700-2.000 ha godišnje i natoči se na drugom mestu za paprike. Gaji se kao rani-prolećni i poznji jesenji. Gaji se uži cikati područje leskovacke kotline, ali je gro površina za tzv. tobu proizvodnju i deluju način: Visoka Morava, Šumadija, Jablanica, Veterica i Pusta reka – leskovacki potok. Na ovim područjima je srednja faza zemljišta, najčešće aluvijalna, ali ima i drugi tipovi: gorski, planinski, pustinjski, smonice i dr. Karakteristika svih zemljišta koja su pod kultivacijom je da su siro-masna u fosforu, relativno dobro obvezljena kalijemom, ali su sva dva kisicia, sa pH vrednosom 4,5-5,5. Značajno je i to da je ovde posed mati, da ima vrlo malo pogodnog zemljišta za povrće i da se kubus godinama sad svake druge godine na istim površinama. Kupus je karakteristička biljka koja doprinosi zakšćijavanju zemljišta, pa je pored ostalih činioča i ovo bio razlog pojave i brzog širenja *Plasmodesphora brassicae* Woll.

Od determinacije parazita koju je izvršio Woronin (1885) veliki broj autora svetu se bavio proučavanjem biologije glijive, načinom širenja i sporavajući se slijedećim oipornosti i dr. Pominjemo nekoliko najznačajnijih radova:

Kinkel (1918) je konstatovao da biljke mogu biti inficirane i bez vegetacije, a osnovni simptomi su grube i lo tečtenaste. Simptome su opisani sinđer (1949) i Walker (1952), koji su utvrdili da grube razlikuju u zarišnosti od sporoprodukcije. Problemom osjetljivosti bavili su se Williams i Waller (1963) i Čučićević (1972). Prve podatke o pojavi *Plasmodesphora brassicae* Woll. kod nas daje je Čaković (1924) i to u Špiškoj oblasti, zatim su Aranđelović i Todorović (1961) opisali pojave u Šumadiji, Špiškoj oblasti u Raskoj, Spasić (1961) u Timočkoj krozne i Šumadiji, Špiškoj oblasti i u Šumadiji.

* Vajgand Dragan, M.Sc., Agroprotect doo, Sombor; Gavrilović Zlata, B.Sc., Eleonora Onć Jovanović, B.Sc., Institute PKB Agroeconomic, Padinska Skela - Belgrade.